

Innst. S. nr. 198

(1999-2000)

Innstilling fra finanskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Torbjørn Andersen, Per Erik Monsen, Vidar Kleppe, Øyvind Korsberg, Per Sandberg og Lodve Solholm om å gjeninnføre ordningen med at selskapsskatten skal tilfalle de kommunene hvor selskapene er etablert

Dokument nr. 8:40 (1999-2000)

Til Stortinget

SAMMENDRAG

Forslagsstillerne fremmer i dette dokumentet et forslag om at selskapsskatten igjen skal tilfalle de kommunene hvor den enkelte bedrift er etablert. Etter forslagsstillerens oppfatning har den senere tids utvikling vist at den omlegging av selskapsskatten som fant sted i Budsjett-innst. S. I (1998-1999) har fått mange uheldige konsekvenser både for de kommunene som tidligere hadde inntekter fra selskapsskatt, og for næringslivet som nå opplever at kommunene i mindre grad legger til rette for nyetableringer av bedrifter. Etter forslagsstillerens oppfatning er dette en utvikling som vil få meget store konsekvenser for Kommune-Norge i tiden som kommer. Stortinget bør derfor revurdere sitt vedtak.

Vi har i den senere tid vært vitne til et opprør fra en del kommuner som reagerer mot den virkningen omleggingen har hatt. I dette opprøret har ordførere fra de fleste partier deltatt, og det er mange av regjeringspartienes egne ordførere som har vært blant de fremste talsmenn for en omlegging. Mange kommuner kan dokumentere en betydelig inntektssvikt etter at denne omleggingen fant sted. En av disse er Tønsberg kommune som kan dokumentere et inntektsbortfall på netto ca. 22 mill. kroner etter omleggingen av selskapsskatten. Mange kommuner i Vestfold kan vise til lignende tap. For Oslo kommune har omleggingen hatt dramatiske konsekvenser. Dette viser at den økningen i det generelle skattøret som kommunene har fått etter omleggingen ikke i tilstrekkelig grad har kompensert for inntektstapet som kommunene har hatt ved omleggingen.

Et levende næringsliv er en av de viktigste drivkreftene i mange kommuner. Spesielt gjelder dette mange kommuner i Distrikts-Norge. Mange kommuner har

valgt å føre en aktiv næringspolitikk for på den måten å tiltrekke seg bedrifter som igjen kan være med på å skape ny og fortsatt vekst i kommunen. For kommunene har det vært viktig å skaffe sine innbyggere gode og trygge arbeidsplasser som igjen ville gjøre det attraktivt å bosette seg i kommunen. I tillegg har det vært et incitament for kommunene å tiltrekke seg solide bedrifter for på den måten å få inntekter til kommunen ved selskapsskatt. Dette har bidratt til å sikre et godt tilbud av velferdstjenester i mange kommuner. Ordningen med selskapsskatt til kommunene bidro også til at kommunene fikk refundert en del av kostnadene som de hadde ved å tilrettelegge for bedrifter og næringsutvikling. Kostnader til utarbeidelse av reguleringsplaner, grunnlagsinvesteringer som vei, vann og kloakk, samt til opparbeidelse av tomtearealer har kommunene fått dekket gjennom ordningen med selskapsskatt.

Næringslivet er avhengige av kommuner som er opptatt av å legge til rette næringsområder og som yter en god kommunal service overfor bedriftene. Ved at selskapsskatten ble overført til staten, mistet kommunene et hovedincitament til å bidra til dette. Ved god kommunal tilrettelegging overfor næringslivet kan antallet bedrifter og arbeidsplasser økes til glede for alle, og bidra til økt vekst i kommunene. Ved at selskapsskatten gikk til kommunene oppnådde man at det ble konkurranse mellom kommunene for å tiltrekke seg bedrifter. Nå når kommunene har mistet selskapsskatten har denne konkurransen mellom kommunene falt bort. Dette er meget negativt for bedriftene som er avhengig av at kommunene konkurrerer seg imellom for å tiltrekke seg attraktive bedrifter.

Forslagsstillerne har i møte med flere kommuner konstatert at kommunene etter omleggingen har fått

mindre interesse for å legge til rette for bedriftsetableringer. Mange kommuner begrunner dette med at kostnadene forbundet med å legge til rette for dette ikke dekkes inn av eventuelle inntekter som kommunen måtte få etter omleggingen av selskapsskatten. Som eksempel på dette kan det nevnes at Tønsberg kommune nylig sa nei til å ta i mot en bedrift med 250 ansatte med den begrunnelse at kommunen ikke hadde råd til å ta de kostnadene en slik bedriftsetablering ville føre med seg.

Vanlige regler for selskapsbeskatning medfører at selskapet beskattes i den kommunen hvor hovedkontoret er etablert og ikke i de kommuner hvor selskapet har avdelinger når disse ikke er organisert som selvstendige aksjeselskaper. En konsekvens av dette er at selskapsskatten i mange tilfelle vil tilfalle den kommunen hvor bedriften har færrest ansatte. Dette kan medføre ulemper for de kommuner som må legge til rette for etablering av næringsarealer. Forslagsstillerne er av den oppfatning at det må utarbeides modeller som gjør at deler av selskapsskatten også tilfaller de kommunene hvor bedriften har sin virksomhet etablert.

Bortfallet av selskapsskatten for kommunene vil også ha en svært negativ effekt for muligheten til å utvikle et nødvendig interkommunalt samarbeid for utvikling av nye næringsområder. Bynære landkommuner som ofte har arealene som bykommunene mangler til industriutvikling, vil neppe være interessert i å utvikle disse områdene for å skaffe arbeidsplasser til nabokommunene.

Et eksempel er Stokke kommune i Vestfold, som i et interkommunalt samarbeid har utviklet Borgeskogen industriområde. Med store grunnlagsinvesteringer og bare ca. 10 pst. av de ansatte bosatt i egen kommune, har bortfallet av selskapsskatten gjort dette til et rent underskuddsforetak for kommunen. Stokke kommune ville neppe være interessert i et slikt interkommunalt samarbeid med dagens regler.

Som vist i dette dokumentet har omleggingen av selskapsskatten hatt flere lite heldige konsekvenser som har ført til store ulemper både for kommunene og for bedriftene. Etter forslagsstillerne oppfatning er det på høy tid at Stortinget nå gjør om sitt vedtak om at selskapsskatten skal gå til staten. Forslagsstillerne tror at en omlegging av selskapsskatten, slik at denne tilfaller kommunene som tidligere, vil medføre en ny giv i kommune-Norge som vil kunne bidra til vesentlig flere bedriftsetableringer.

På denne bakgrunn fremmes følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen fremme nødvendige lovendringsforslag slik at selskapsskatten igjen tilfaller kommunene."

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, lederen Dag Terje Andersen,

Erik Dalheim, Grethe G. Fossum, Britt Hildeng, Ottar Kaldhol, Torstein Rudihagen og Signe Øye, fra Fremskrittspartiet, Siv Jensen, Per Erik Monsen og Kenneth Svendsen, fra Kristelig Folkeparti, Valgerd Svarstad Haugland, Gunn Steinhovden og Ingebrigt S. Sørfohn fra Høyre, Børge Brende, Kjellaug Nakkim og Anders C. Sjaastad, fra Senterpartiet, Odd Roger Enoksen, fra Sosialistisk Venstreparti, Øystein Djupedal, fra Venstre, Terje Johansen og representanten Steinar Bastesen, viser til følgende svar fra finansminister Karl Eirik Schjøtt-Pedersen 28. april 2000 på henvendelsen fra saksordfører Børge Brende:

"Jeg viser til det oversendte forslaget i dokument nr. 8:40 (1999-2000) der det bes om min kommentar.

Jeg vil gjøre oppmerksom på at bare om lag 15 pst. av selskapsskatten tidligere tilfalt kommunene og om lag 9 pst. tilfalt fylkeskommunene, mens resten tilfalt staten.

Det tekniske beregningsutvalget for kommunal og fylkeskommunal økonomi har i en rapport fra mars inneværende år påpekt at omgjøringen av kommunal selskapsskatt til skatt fra personlige skattytere fra 1999 har bidratt til en jevnere inntektsfordeling mellom kommunene.

For øvrig vil jeg vise til proposisjonen om kommuneøkonomien for 2001 der det vil bli gitt en nærmere vurdering av virkningene for kommunene av omgjøringen av kommunal selskapsskatt til skatt fra personlige skattytere."

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Høyre, viser til at Stortinget i statsbudsjettet for 1999 vedtok at etterskuddsskatten i sin helhet skulle tilfalle staten og at kommunesektoren skulle få dette kompensert ved økt skatt fra forskuddspliktige.

Flertallet viser videre til at i tillegg til kompensasjon gjennom økt personskatt, er Oslo delvis kompensert gjennom eget hovedstadstillegg, kraftkommuner er kompensert gjennom økt naturressursskatt, mens andre er kompensert gjennom skjønn.

Flertallet legger vekt på at det tekniske beregningsutvalget for kommunal og fylkeskommunal økonomi i sin rapport fra mars d.å har pekt på at omgjøringen av kommunal selskapsskatt til skatt fra personlige skatteyttere fra 1999 har bidratt til en jevnere inntektsfordeling mellom kommunene.

Flertallet finner på denne bakgrunn ikke grunn til å gjeninnføre ordningen med at selskapsskatten skal tilfalle de kommuner hvor selskapene er etablert, men ber likevel om at konsekvensene av overgang til statlig selskapsskatt evalueres etter at ordningen har virket noen år.

Flertallet vil for øvrig vise til at tilrettelegging av næringsvirksomhet vil gi økt sysselsetting som igjen vil føre til økte skatteinntekter, og at kommunenes tilbud av barnehager, skoletilbud og rekreasjonsmuligheter vil være viktige elementer for bedriftsetableringer.

Flertallet fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

"Dokument nr. 8:40 (1999-2000) - forslag fra stortingsrepresentantene Torbjørn Andersen, Per Erik Monsen, Vidar Kleppe, Øyvind Korsberg, Per Sandberg og Lodve Solholm om å gjeninnføre ordningen med at selskapsskatten skal tilfalle de kommunene hvor selskapene er etablert - bifalles ikke."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre viser til at endringer som er gjort i inntektssystemet for kommunene de siste årene i sum har gitt et system med en rekke svakheter. Inntektssystemet gir for dårlig incentiver i forhold til å legge til rette for næringsutvikling. Endringene har svekket istedenfor å styrke distriktskommuner som har utviklet et sterkt næringsliv og dermed bidratt til å svekke distriktene. I felles arbeidsmarkeder er balansen mellom kommuner som er bostedskommuner og arbeidskommuner blitt alvorlig forrykket.

Disse medlemmer peker på at inntektssystemet for kommunesektoren må bygge på noen hovedhensyn. For det første at kommunene må likebehandles når det gjelder overføringer i forhold til objektive kriterier. For det andre at inntektssystemet må bygge på positive incentiver til egen økonomisk utvikling, og for det tredje at inntektssystemet må bygge opp under et kommunalt selvstyre.

Disse medlemmer viser til at da inntektssystemet i 1996 ble justert etter den såkalte Rattsø I-utredningen, ble det fra de fleste partier understreket betydningen av at inntektssystemet burde inneholde bedre incentiver for at kommunene skulle øke sitt eget inntektsgrunnlag. Det ble gjort ved at kommunene skulle sitte igjen med mer av de siste skattekroneene enn tidligere. Problemet med endringen var at den hadde to effekter. Den ene; å la minsteinntektskommunene få beholde litt mer av skattekroneene. Den andre siden, den negative siden av denne endringen, var at man samtidig økte antallet minsteinntektskommuner fra i overkant 300 til i dag nærmere 397. Det innebar at en rekke kommuner fikk mindre incentiver enn de tidligere hadde hatt på grunn av denne endringen.

Disse medlemmer viser til at det er kun 10 øre av den siste skattekrone kommunene sitter igjen med. Da blir også antallet skattekroneer til kommunene viktig. Her har stortingsflertallet nesten hvert år siden 1993 bidratt til å redusere skattekroneene ved å redusere andelen av skatteinntekter som del av kommunenes inntekter gjennom å redusere kommunenes andel av skattøren. På toppen av dette er kommunenes andel av selskapsskatten overført til staten. Disse tre elementene bidrar til å svekke impulsene for næringsutvikling og impulsene til at en kommune skal kunne øke eget skattegrunnlag og la det være styrende f.eks. for arealpolitikken.

Disse medlemmer viser til at et klart tegn på dette har vært at en rekke kommuner i løpet av høsten for dette årets budsjettbehandling har stilt spørsmål

ved sine egne utgifter til kemnerkontor. Dette er dokumentert fra en rekke kommuner, bl.a. Kristiansand og Moss, der denne debatten har vært stor. Når ekstra innfordringer av skatter ikke gir kommunene en avkastning som dekker lønnsutgiftene til bemanningen for å få dette til, vil enhver kostnadsbevisst rådmann eller kommunepolitiker være tvilende til om det er der kommunen skal bruke pengene sine.

Disse medlemmer viser også til at andre signaler dukker opp. Næringsdrivende som ønsker utvidelser av sine bedriftsområder møter holdninger fra kommunen som tyder på at andre formål enn næringsutvikling prioriteres i arealplanleggingen nå, klart begrunnet med at kommunen ikke får noe direkte igjen for økte inntekter til bedriftene og økt lønnsomhet i dem. I distriktskommuner som har utviklet et godt næringsliv og som bl.a. baserer seg på innpendling for å få nok arbeidskraft, har selskapenes skatteinntekter bidratt til at kommunene har kunnet etablere seg også som en attraktiv bokommune. Og en del kommuner har innpendling ikke bare fra nabokommunene, men også faktisk fra våre naboland.

Disse medlemmer viser til at enda mer påfallende er den forskjellsbehandlingen som stortingsflertallet har gjort av kraftkommuner og kommuner med annen næringsvirksomhet - mange som også drar nytte av felles ressursgrunnlag på samme måte som kraftkommunene. Mens Stortinget nesten samlet har ment at kraftkommunene må få en stabil og stor inntektskilde for den utnyttelsen av naturressurser og næringsvirksomhet som er knyttet til det, så er samme tanker knyttet til andre næringer og naturressursutnyttelse, helt borte. Og parallellen til selskapsskatten er helt klar i dette forholdet, for den såkalte naturressursskatten avregnes krone for krone mot den statlige selskapsskatten for kraftselskapene.

Disse medlemmer viser til at stortingsflertallets vedtak om å gjøre selskapsskatten kun statlig har ført til at en del vekstkommuner avslår bedriftsetableringer, fordi nyetablering utløser store både direkte og indirekte utgifter som kommunene ikke føler kan forsvares i forhold til andre presserende oppgaver, spesielt ikke når det ikke skal motsvares av senere inntekter fra de samme bedriftene. Nå vil mange kunne si at det er vel greit nok, og så etablerer de seg i mindre pressede områder andre steder i Norge. Dessverre er ikke det alltid et faktum når vi nå er inne i en langt mer globalisert økonomi. Alternativet er ikke nødvendigvis et sted i Norge. Stedet for bedriftsetablering kan være begrunnet med nærhet til spesielle utdanningstilbud, nærhet til et lokalt såkalt cluster, nærheten til kvalifisert arbeidskraft fordi andre bedrifter driver med noenlunde den samme aktiviteten. Alternativet er allerede i dag - og blir det sterkere i fremtiden - etablering i andre land for en rekke type bedrifter, ikke andre steder i Norge. Når vekstområder da avviser bedriftsetablering, som f.eks. enkelte kommuner i Vestfold har måttet gjøre, har det en betydning også for konkurransedyktigheten til Norge.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen fremme nødvendige lovendringsforslag slik at den selskapsskatt som tidligere tilfalt kommunene, igjen blir kommunal."

Komiteens medlemmer fra Høyre mener at kraftkommunene skal få de inntekter som skatteforliket la grunnlag for i 1996, men vi synes jo egentlig at tankegangen bak at kraftkommunene skal ha en spesiell rett til en del av inntektene, også burde gjelde for andre kommuner med annen næringsstruktur, og burde vært mer fremtredende også i diskusjonen om et inntektssystem.

FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet og Høyre:

Stortinget ber Regjeringen fremme nødvendige lovendringsforslag slik at den selskapsskatt som tidligere tilfalt kommunene, igjen blir kommunal.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen viser til dokumentet og det som står foran og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

Dokument nr. 8:40 (1999-2000) - forslag fra stortingsrepresentantene Torbjørn Andersen, Per Erik Monsen, Vidar Kleppe, Øyvind Korsberg, Per Sandberg og Lodve Solholm om å gjeninnføre ordningen med at selskapsskatten skal tilfalle de kommunene hvor selskapene er etablert - bifalles ikke.

Oslo, i finanskomiteen, den 30. mai 2000

Dag Terje Andersen
leder

Børge Brende
ordfører

Siv Jensen
sekretær